herpy

KAMELEONY

## Plated Leaf Chameleon

# *Brookesia stumpffi*

*Brookesia stumpffi* to mały, przypominający liść kameleon z dna lasu w północnym i północno-zachodnim Madagaskarze. Dorasta do około 9 cm, ma rząd kolców wzdłuż każdego boku grzbietu i tylko w niewielkim stopniu zmienia barwę. Składa 2-5 jaj i można go trzymać w parach. Wymaga wysokiej wilgotności powietrza, grubej warstwy liści i bardzo drobnego pokarmu dla młodych.

Rodzina: Chamaeleonidae

### NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

#### ZWIERZĘ

| | |
|---|---|
| Wielkość dorosłego osobnika | **7-9 cm**<br>długość całkowita z ogonem |
| Długość życia | **3-4 lat** |
| Aktywność | **Za dnia** |
| Tryb życia | **Nadrzewny i naziemny** |
| Środowisko | **Suchy las i las deszczowy** |
| Trudność | **Średnio zaawansowany** |

#### HODOWLA

| | |
|---|---|
| Min. terrarium | **40 × 30 × 40 cm**<br>D × S × W dla 2 dorosłych osobników |
| Temperatura w dzień | **22-25 °C** |
| Temperatura w nocy | **18-20 °C** |
| Wilgotność | **70-100%** |
| Woda | **Bez miski z wodą** |
| UVB | **Zalecane**<br>Strefa Fergusona 1 |
| Pokarm | **Owady i małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)** |
| Utrzymanie | **W parach lub jeden samiec z kilkoma samicami** |

#### ROZMNAŻANIE

| | |
|---|---|
| Rozmnażanie | **Jajorodny** |
| Dojrzałość płciowa | **5 miesięcy** |
| Wielkość zniesienia | **2-5 jaj** |
| Inkubacja | **45-70 dni**<br>przy 18-23 °C |

#### OCHRONA I FORMALNOŚCI

| | |
|---|---|
| CITES | **Załącznik II** |
| Załącznik unijny | **Załącznik B** |
| IUCN | **Najmniejszej troski (LC)** |

## O gatunku

*Brookesia stumpffi* należy do większych gatunków w rodzaju i dorasta do około 9 cm łącznie z ogonem, z czego najwyżej 57 mm przypada na długość od pyska do kloaki. Ciało jest bocznie spłaszczone i przypomina liść, a na głowie znajduje się skierowany do tyłu grzebień z kolczastymi wyrostkami. Wzdłuż każdego boku grzbietu biegnie 9-10 kolczastych łusek, a rząd kończy się wyraźną tarczą miedniczną. Ogon nie ma kolców. Listwa kostna nad okiem jest zaokrąglona i niezbyt duża, a pysk jest nieco dłuższy niż u innych kameleonów z rodzaju *Brookesia*.

Ubarwienie jest beżowe, brązowe, szare, matowo zielone lub rdzawoczerwone, czasem pomarańczowe, mogą też występować niewyraźne żółtawe plamki. Zdolność zmiany barwy jest słabo rozwinięta, więc zwierzę nie zmienia koloru tak jak duże kameleony. Samce są smuklejsze od samic i mają wyraźne zgrubienie u nasady ogona. Nocą zwierzęta śpią na cienkich gałązkach krzewów i wtedy ich ubarwienie jest jaśniejsze.

Kameleony z rodzaju *Brookesia* są małe, spokojne i płochliwe. Nie są to zwierzęta do brania na ręce, lecz do obserwowania w dobrze urządzonym terrarium. Gatunek potrafi wytwarzać niskie wibracje, niesłyszalne dla człowieka, które prawdopodobnie służą do komunikacji przez podłoże.

## Występowanie i środowisko

*Brookesia stumpffi* żyje w północnym i północno-zachodnim Madagaskarze: na wyspie Nosy Be i sąsiednich małych wyspach Nosy Komba i Nosy Sakatia, a na lądzie stałym m.in. wzdłuż wybrzeża koło Ankify, w okolicach Ambanja, w lesie suchym w Ankarana i w lesie deszczowym na Montagne d'Ambre. Gatunek jest pospolity na obszarze swojego występowania. Miejscem typowym jest Nosy Be.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar.

### ŚRODOWISKO

Gatunek żyje na dnie lasu w ściółce z liści, na butwiejących pniach i w niskiej roślinności, rzadko wyżej. Występuje w lesie deszczowym, w lesie suchym i w zaburzonych zbiorowiskach roślinnych, takich jak plantacje kawy i kakao, i ma niewielkie wymagania co do siedliska. Na Nosy Be, Nosy Komba i koło Ankify często żyje na kamienistym terenie z gęstym podszytem i omszałym podłożem. Nocą śpi w pozycji pionowej na cienkich gałązkach mniej więcej na wysokości kolan.

Klimat na wybrzeżu jest ciepły przez cały rok. Średnia temperatura miesięczna wynosi 23-29 °C, a średnia temperatura nocna spada z 22-23 °C w porze deszczowej do 15-16 °C w porze suchej od czerwca do sierpnia. Pora deszczowa trwa od października do kwietnia. W ściółce wahania są złagodzone, a wilgotność powietrza utrzymuje się na wysokim poziomie, często 70-100 %.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

## Hodowla

### TERRARIUM

Para potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 40 × 30 × 40 cm (długość × szerokość × wysokość). Wymiary są szacunkiem opartym na wielkości zwierzęcia, a samiec z kilkoma samicami potrzebuje więcej miejsca. W terrarium może być tylko jeden samiec, bo samce są wobec siebie agresywne. Jednego samca można trzymać z jedną lub kilkoma samicami.

Na dnie powinna leżeć gruba warstwa liści na wilgotnym podłożu, np. z ziemi i włókna kokosowego, tak aby zwierzęta miały ściółkę, po której mogą chodzić i w której mogą się zakopywać. Umieść korek, korę i cienkie gałązki, aby zwierzęta mogły spać nad podłożem, i gęsto obsadź terrarium małymi roślinami. Terrarium powinno być na tyle zamknięte, by utrzymywało wilgoć, ale mieć trochę wentylacji, żeby liście nie pleśniały. Wszystko, co trafia do terrarium, musi być czyste, ponieważ jaja i najmniejsze młode są wrażliwe.

### TEMPERATURA

Temperatura w dzień wynosi 22-25 °C, a w nocy odpowiednie jest 18-20 °C. Odpowiada to klimatowi w ściółce na obszarze występowania. Gatunek nie potrzebuje ciepłego miejsca do wygrzewania, a słabe źródło ciepła na jednym końcu wystarczy. Mierz temperaturę na wysokości ściółki, bo tam żyje zwierzę.

### WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 70-100 %, tak aby w ściółce utrzymywała się na wysokim poziomie przez całą dobę. Zraszaj terrarium 1-2 razy dziennie, tak aby liście i rośliny były wilgotne, ale żeby powierzchnie zdążyły wyschnąć przed kolejnym zraszaniem. Zwierzę pije krople z liści i korka i nie powinno mieć miski z wodą.

### OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień. Wystarczy słabe oświetlenie UVB odpowiadające strefie Fergusona 1, a zwierzę musi zawsze mieć możliwość schronienia się w cieniu. Strefa jest szacunkiem opartym na trybie życia na dnie lasu; ile UVB gatunek potrzebuje, nie zostało udokumentowane. Światło włącza się na 10-12 godzin i wyłącza na noc. Oświetlenie musi też zapewniać wystarczająco dużo światła dla roślin.

Czytaj więcej: Światło i UVB

### ŻYWIENIE

*Brookesia stumpffi* zjada małe owady, takie jak świerszcze, muszki owocowe, karaczany, barciaki i małe szarańcze. Owady karmowe muszą być małe, a młode karmi się skoczogonkami, muszkami owocowymi i świeżo wyklutymi świerszczami.

Częstotliwość karmienia nie została udokumentowana dla tego gatunku. Dorosłe dostają małe porcje co drugi dzień, a młode codziennie; jest to szacunek dopasowany do tych małych zwierząt. Lekko oprószaj pokarm wapniem i od czasu do czasu podawaj suplement witaminowy. Usuwaj niezjedzone owady karmowe, żeby nie niepokoiły zwierząt.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

### ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

*B. stumpffi* jest spokojna i aktywna w dzień, powoli przemieszcza się w ściółce. Zagrożona pozwala sobie spaść i leży nieruchomo jak martwy liść. Jest to naturalne zachowanie obronne, a nie objaw choroby.

Samce są wobec siebie agresywne i dwa samce nie mogą mieszkać razem. Jeden samiec z jedną lub kilkoma samicami się sprawdza. Rozdziel zwierzęta, jeśli samica jest przeganiana albo nie je. Zwierząt nie należy brać na ręce; są małe, delikatne i łatwo się stresują.

## Rozmnażanie

### DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce są smuklejsze od samic i mają zgrubienie u nasady ogona. Samice są masywniej zbudowane. Samice mogą się rozmnażać od wieku około 5 miesięcy.

### GODY I KOPULACJA

Podczas kopulacji samiec może przybrać marmurkowy, przypominający porost wygląd. Wpuść samca do samicy i pilnuj, żeby jej nie przeganiał. Jeśli samica nie jest gotowa do kopulacji, rozdziel zwierzęta ponownie.

### SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa 2-5 jaj około 40 dni po kopulacji. Zapewnij jej miejsce z wilgotnym, luźnym podłożem i liśćmi, gdzie może je złożyć. Jaja mogą pozostać w terrarium lub zostać przeniesione do pojemnika inkubacyjnego.

### INKUBACJA

Wyklucie następuje po 45-70 dniach w temperaturze 18-23 °C. W 20-21 °C trwa to około 45-60 dni, a w 23 °C 60-70 dni. Inkubuj jaja w zamkniętym pojemniku z wilgotnym wermikulitem i pozostaw je do połowy zakopane, nie obracając ich.

### ODCHÓW MŁODYCH

Młode mierzą przy wykluciu zaledwie około 22 mm od pyska do kloaki i powinny codziennie dostawać skoczogonki, muszki owocowe i świeżo wyklute świerszcze. Trzymaj je w wilgotnych i ciepłych warunkach tak samo jak dorosłe i zapewnij im dużo kryjówek. Rozdziel młode, jeśli pojawi się agresja. Młode cały czas potrzebują wilgoci.

## Zdrowie i częste błędy

*Brookesia stumpffi* jest rozmnażana od wielu lat, ale małe kameleony ukrywają objawy choroby, a niewielu weterynarzy ma z nimi doświadczenie.

- Odwodnienie przy zbyt niskiej wilgotności powietrza i zbyt małej ilości kropel wody. Objawy to zapadnięte oczy i wiotka skóra.
- Grzybicze i bakteryjne infekcje skóry, gdy podłoże i powierzchnie są stale mokre i brudne.
- Infekcje dróg oddechowych przy zastałym powietrzu i zbyt mokrych warunkach.
- Pasożyty wewnętrzne, zwłaszcza u zwierząt odłowionych z natury.
- Choroba metaboliczna kości przy zbyt małej ilości wapnia i zbyt słabym świetle.
- Utrata apetytu, często spowodowana stresem, niewłaściwą temperaturą lub zbyt małym terrarium.

Skontaktuj się z weterynarzem mającym doświadczenie z gadami, jeśli zwierzę przestanie jeść, traci na wadze lub jest ospałe. Długość życia wynosi około 3-4 lat, ale nie jest pewnie udokumentowana.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

## Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.